

1

רוֹמְמוֹ יְהוּה אֱלֹהֵינוּ, וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לְהֵדֵם בְּגִלְיוֹ, קְדוֹשׁ הוּא. מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכִהְיֵנוּ, וְשִׁמְוֶאל בְּקִרְאֵי שְׁמוֹ, קִרְאִים אֵל יְהוּה וְהוּא יַעֲנֵם. בְּעִמּוּד עֶגֶן יְדַבֵּר אֲלֵיהֶם, שְׁמָרוּ עֲדוּתִי וְחֹק גִּתִּן לָמוֹ. יְהוּה אֱלֹהֵינוּ אֲתָה עֲנִיתָם, אֵל נִשְׂא הַיִּיחַ לָהֶם, וְנִגְקֵם עַל עֲלִילוֹתָם. רוֹמְמוֹ יְהוּה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לְהֵר קְדָשׁוֹ, כִּי קְדוֹשׁ יְהוּה אֱלֹהֵינוּ.

מִשְׁמֹרֵי קִרְאֵי שְׁמוֹ

וְנִגְמֵם נִקְבְּצוּ עָלַי אֲנִי בְיָמַי חֲשָׁמִימִים, וּפְרָצוּ חוֹמוֹת מִגְדְּלִי וְטָמְאוּ כָּל הַשָּׁמַיִם, וּמְנוֹתַר קִנְקֵינִים נַעֲשֶׂה נֶס לְשׁוֹשְׁנִים, בְּנֵי בֵינָה יָמֵי שְׁמוֹנֶה עָבְדוּ שִׁיר וְרַנְנִים.

בֵּית הַמִּשְׁכָּן

2

ג לְפָנִים מְמֹנֹסִים, אֲוָרָג גְּבוּהָ עֲשֶׂרָה טֶפְחִים. וְשֹׁלֵשׁ עֲשֶׂרָה פְּרָצוֹת הָיוּ שֵׁם שְׁפָרְצוֹם מַלְכֵי יְנוּ"י. חֲזָרוּ וְגִדְרוּם י"י, וְגִזְרוּ כְּנָגְדָם שְׁלֹשׁ עֲשֶׂרָה הַשְׁתַּחֲוִיּוֹת.

מִשְׁמֵי מִצְרַיִם

11

א"ר יצחק הכל בזכות השתחויה אברהם לא חזר מחר המוריה אלא בזכות השתחויה שנא' ונשתחויה ונשובה אליכם. ישראל לא נגאלו אלא בזכות השתחויה שנא' ויזמנו העם וישמעו וגו' ויקדו וישתחוו. התורה לא נתנה אלא בזכות השתחויה שנא' והשתחויתם מרהוק. תנה לא נפקדה אלא בזכות השתחויה שנא' וישתחוו לה'. הגלויות אינן מתכנסות אלא בזכות השתחויה שנא' יהיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו' והשתחוו לה'. בית המקדש לא נבנה אלא בזכות השתחויה שנא' ירוממו ה' אלהינו והשתחוו. אף הפתים אינן חיים אלא בזכות השתחויה שנא' 'בואו ונשתחוה, ונכרעה:

יִקְרָא שְׁמֵנוּ יְיָ

3

ג וי"ג פרצות היו שם שפרצום כו'. פי' לפי שעד סס הי' מותר לעובד כוכבים ליכנס. ומשם ואילך חסור לעובד כוכבים ליכנס לפיכך פרצו סס:

ג' א (ס)

4

וְהָיוּ אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת־אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו א כב אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הַגִּבִּי: וַיֹּאמֶר קְחֵנָא אֶת־בְּנֶךָ אֶת־יִחִידְךָ אֲשֶׁר־בְּ אֶחְבָּתְךָ אֶת־יִצְחָק וְלִדְלֹךְ אֶל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לַעֲלֹה עַל אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים: וַיִּשְׁכֹּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיַּחְבֹּשׁ אֶת־חֲמֹלּוֹ וַיִּקַּח אֶת־שְׁנֵי נַעֲרָיו אִתּוֹ וְאֵת יִצְחָק בְּנֵו וַיִּבְקַע עֲצֵי עֹלָה וַיִּקַּח וַיִּלְךְ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַרְלוּ הָאֱלֹהִים: בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיִּרְא אֶת־הַמָּקוֹם מֵרָחֵק: וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֵל־ה' כב נַעֲרָיו שְׂבוּ לָכֶם פֹּה עִם־הַחֲמוֹר וְאֲנִי וְהַנֶּזֶר נִלְכָה עַד־כָּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנִשְׁבַּח אֱלֹהִים: אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיִּרְא וְהִנֵּה־אֵיל אֲחֵר בְּסֶפֶד בְּקִרְיָנוּ וַיִּלְךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת־הָאֵיל וַיַּעֲלֵהוּ לַעֲלֹה תַחַת בְּנֵו: וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא יְהוָה יִרְאָה אֲשֶׁר יֹאמֶר הַיּוֹם בְּהֵר יְהוָה יִרְאָה:

מִשְׁמֵי יִצְחָק

5

א מצות עשה לעשות בית ליי' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות. והוגגין אליו שלש פעמים בשנה שנאמר ועשו לי מקדש.

נִעֲלַם טָא כֹּל דִּימ בְּמִקְדָּשָׁא

ונאמר על האדם שהוא בצלם אלהים דהיינו מצד שהולך האדם בזקיפה כמו שהתבאר וכל הבעלי חיים הולכים שחוה מפני שהם תחת האדם שהוא המלך על הכל, ובתחתונים אין עליו והאדם הולך זקוף כפי מדרגתו שיש לו כי אין עליו בתחתונים.

מִשְׁמֵי יִצְחָק וַיִּבֶן

13

יחן הוא הנה אומר: חביב אדם שנגבר בצלם; חבה יתרה נודעת לו שנגבר בצלם, שנאמר: "כי בצלם אלהים עשה את האדם." חביבין ישראל, שנקראו בנים למקום; חבה יתרה נודעת להם שנקראו בנים למקום, שנאמר: "בנים אתם ליהוה אלהיכם." חביבין ישראל, שנתן להם כלי חמדה; חבה יתרה נודעת להם, שנתן להם כלי חמדה, שנאמר: "כי לקח טוב נתתי לכם, תורתי אל תעזבו."

מִשְׁמֵי מִצְרַיִם

וְהִבְיָאנוּ לְצִוּוֹן עִירָךְ בְּרַנָּה, וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם, וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קִרְבָּנוֹת חֻבוֹתֵינוּ, תְּמִידִים כְּסִדְרָם, וּמוֹסְפִים בְּהִלְכָתָם.

מִשְׁמֵי מִצְרַיִם

6

וְשָׁם נַעֲלָה וְנִרְאָה וְנִשְׁתַּחֲוָה לְפָנֶיךָ, בְּשֹׁלֵשׁ פְּעָמֵי רְגְלֵינוּ, בְּפִתּוֹב בְּתוֹרְתְךָ; שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה, יִרְאָה כָּל זְכוּרָךְ אֶת פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיךָ, בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר, בְּחַג הַמִּצּוֹת, וּבְחַג הַשְּׁבֻעוֹת, וּבְחַג הַסֻּכּוֹת, וְלֹא יִרְאָה אֶת פְּנֵי יְהוָה רִיקָם. אִישׁ כַּמִּתְנַת יָדוֹ, כְּבִרְפַת יְהוָה אֱלֹהֵיךָ, אֲשֶׁר גִּתָּן לָךְ.

(סג)

כאשר יקרה לאדם דבר מה משתנה לו הזיו של הפנים והאור שלו, וזה פירוש הכתוב נעשה אדם בצלמנו כדמותנו כי דבק בפנים שלו זיו וניצוץ עליון דבק בו ודבר זה הוא צלם אלהים. ובוה מיוחד האדם מכל הנבראים בזיו ואור הצלם, ואין האור הזה אור גשמי כלל אבל הוא אור זיוו נבדל אלקי שדבק באדם ועליו נאמר כי בצלם אלהים עשה את האדם, כי השם יתברך נקרא אור כי האור בכל מקום בא על דבר נבדל בלתי גשמי שהרי האור אינו גשמי כלל.

(סד)

והתניא בעשרים וחמשה [במבט] יום הר גזרים [הוא] דלא למספר יום שבקשו כותיים את בית אלהינו מאלכסנדרוס מוקדון להחריבו *נתת להם באו והוריעו את שמעון הצדיק מה עשה לבש בגדי כהונה ונתעטף בכגדי כהונה ומיקרי ישראל עמו ואבוקות של אור בידיו וכל הלילה הללו הולכים מצד זה והללו הולכים מצד זה עד שעלה עמוד השרר כיון שעלה עמוד השרר אמר להם מי הללו אמרו לו יהודים שמרדו כך כיון שהגיע לאנטיפטרוס זרחה חמה ופגעו זה בזה כיון שראה לשמעון הצדיק ירד ממרכבתו והשתחוה לפניו אמרו לו מלך גדול כמותך ישתחוה ליהודי זה אמר להם דמות דיוקנו של זה מנצרת לפני בבית מלכותי אמר להם למה באתם אמרו אפשר בית שמתפללים בו עליך ועל מלכותך שלא תחרב יתעורר עובדי כוכבים להחריבו אמר להם מי הללו אמרו לו כותיים הללו שעומדים לפניך אמר להם הרי הם מסורין בידיכם מיד נקבום בעקביהם והלאום בונבי מוסייהם והיו מגררין אותן על הקוצים ועל הברקנים עד שהגיעו להר גזרים כיון שהגיעו להר גזרים הרישו וורעוהו כרשינין כדרך שבקשו לעשות לבית אלהינו ואותו היום עשאוהו יו"ט אי בעית אימא ראוין לבגדי כהונה ואי בעית אימא *עת לעשות לה' הפרו תורתך:

מִשְׁמֵי יוֹמָא ט"ו

16

תנא משמיה דרבי עקיבא לך ה' הגדולה זו קריעת ים סוף והגבורה זו מכת בכורות והתפארת זו מתן תורה והנצח זו ירושלים וההוד זו בית המקדש:

מִשְׁמֵי יוֹמָא ט"ו

וכוונת כל המצות שנאמין באלהינו ונודה אליו שהוא בראנו והיא כוונת היצירה שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה²² ואין אל עליון חפץ בתחתונים מלבד שידע האדם ויודה לאלהיו שבראו וכוונת רוממות הקול בתפלות וכוונת בתי הכנסיות²³ וזכות תפלת הרבים זהו, שיהיה לבני אדם מקום יתקבצו ויודו לאל שבראם והמצאים ופרסמו זה ויאמרו לפניו בריותיך אנחנו, וזו כוונתם במה שאמר²⁴ ז"ל ויקראו אל אלהים בחזקה (יונה ג ח), מכאן אתה למד שתפלה צריכה קול²⁵.

כאן סוף
בגמרא

יב מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף בשבח האל והודיה לו על הנסים שעשה לנו. אפילו אין לו מה יאכל אלא מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן ונרות ומדליק :

והנה אכתוב לך מה היא סבת ההפטרה⁸ כפי מה שמצאתי כתוב, שאנטיוכס הרשע מלך יון גזר על ישראל שלא יקראו בתורה ברבים, מה עשו ישראל? לקחו פרשה אחת מנביאים שענינה דומה לענין מה שכתוב בפרשה של השבת ההוא, והמשל בשבת בראשית קראו כה אמר האל ה' בורא [ה]שמים, (ישעיה מב, ה), ולפרשת נח קראו פרשת כי מי נח זאת לי (שם נד, ט), וכן כל פרשה ופרשה, ועתה אף שבטלה הגזרה המנהג הזה אינו בטל ועד היום קורין אותן הפרשיות של נביאים אחר קריאת התורה, ונקראה הפטרה לשון הפסקה.

רצב א סדר מנחה אומר שליח צבור אשרי [וכו'] ואומר פסוק ואני תפלתי לך ה' עת רצון עץ פי המדרש וכו'. כתב ז"ל צעם שנלי הלקט דהא ללא נהגינן לאמרו ביום טוב מפני שתיקן עזרא שיהו קורין בתורה בשבת במנחה ולא תיקן כן ביום טוב ע"כ, ונראה דטעם לכיון שקורין בתורה נופל הלשון לומר אז עת רצון כמ"ש רבותינו ז"ל בספרי ג] ומציאו רש"י ז"ל בסדר עקב (דברים ט יח) דביום הכפורים (כשכלים) [כשכלון] ארבעים יום האחרונים נתרצה הקב"ה בשמחה ואמר למשה קלחתי כדברך לכך הוקבע למחילה ולסליחה ומנין שנתרצה ברצון שלם וכו' מה הראשונים ברצון אף אחרונים ברצון, השתא ניחא דאמר ישיחו צי יושבי שער דהאומות שותין ומשתכרין ופוחזין ומשיתין צי ומלעיגינן עלי על שאנו שומרים את השבתות כדאיתא צפתיחתי לחיכה רצה (אות יז) רבי אבא פתח ישיחו צי יושבי שער אבא ואני תפלתי לך ה' בשבתות שהוא עת רצון כיון שאנו קורין בתורה שהוריד משה לישראל צו ביום שנתרצה לישראל, וגם אפשר לפי דלכולי עלמא בשבת ניחנה תורה לישראל דהיה אז עת רצון כשניתנה להם על כן אנו אומרים בשבת בשעת מנחה כשקורין בתורה לאחר שאכלו ושמו ואני תפלתי לך ה' עת רצון שהיום שהוא עת רצון לקבלת התורה שקורין צו עתה במנחה הוא הגורם שתעניני:

כי יב אלוהי חמור
(בן צור) הכית י"ח
ש"ס

(א) בענין כנס של חנוכה נחקשו כל המפרשים למה יוגרע כס כזה מנס שנימי מרדכי ואסתר שכול בנימי כפורים, מלבד קריאת המגילה שכול לפרסומי ניסא, נקבע ג"כ ימי משחה ושמחה ויו"ט להרבות בסעודה, ולמה לא קבעו ג"כ ימי חנוכה מלבד הדלקת נרות שכול לפרסומי ניסא לימי משחה ושמחה :
ואני מדקדק עוד יותר, על עיקר כנס סלא כמו שטמאו כל השמנים טמאו ג"כ שאר הדברים, ולא היה להם לא סולת טהור למנחות ואל יין לנסכים, ולמה לא נעשה להם גם שימלא להם מעט סולת טהור למנחה ויסיח להם שיקריבו ממנו שמונה ימים, עיי יעשו בטכרס, וכמו כן יין לנסכים, ומדוע נעשה כנס הזה דוקא בשמן למאור :

(ד) ומערתה מחורץ מה שהקשיתי, למה נעשה כנס דוקא בשמן למאור ולא ביוין ונסכים או בסולת למנחות, לפי שכל עיקר המכוון בנס הזה להראות שגא היה בזה היונים לסלק השראת השכינה מישראל ולכך נעשה כנס הזה במנחה שכיח עדות ע"ז, ולפי שכן היה ראו אור גדול השראת השכינה בישראל, כבר היו שבעים מזיו השכינה, מעין עוב"ב שאין בה לא אכילה ולא שתייה רק לדיוקים יושבים בו, לא היה כאן מקום לקבוע ימי משחה ושמחה דברים נשמיים רק מאורי אור שהוא מעין עוב"ב משא"כ בימי מרדכי ואסתר לא היה זכר בנס שהוא להשראת השכינה בישראל, רק הלאה ממה לחיים חיי עוב"ב קבעו צו מעין כנחת עוב"ב שמחה ומשחה .
וא"כ בימים הללו ראוי ליתן לב לתקן כל הדברים הנורמים לשכינה שתסתלק מישראל שזה היה כונן היונים, והנה בעוב"ב צעם כגלות אפס מקום להשראת השכינה, כי חרב בית מקדשנו, והקב"ה ברחמינו השאיר לנו שארית, וכתיב ואלהים להם למקדש מעט אלו בתי כנסיות ושם השכינה שורה, ואלו המדברים בצב"כ אין לך מורד במלכו של עולם צדיקו ולפניו גדול מזה, וזה מטמא אור הקדוש דוגמת היונים שסימאמו המזבח, כי זה מעמיד אלם צדיק, כי בכל עבירה נעשית קליפה ורוח הטומאה, וצדיק נחפרץ בדבר מאל :

מחויץ לפרוכת העדות יערוך *וכי ויקרא²⁷ לאורה הוא צריך והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל מאי עדות אמר *רב זו נר מערבי שנותן בה שמן כמדת חברותיה *וממנה היה מדליק *ובה היה מסיים

אז איה סימן נלב

רפד א ומפטירין בנביא מעניינה של פרשה ואין פוחתין מכ"א פסוקים וכו'. כל זה צפרק הקורא עומד, והטעם מפורש אן דפעם אחת גזרו שמד שלא לקרות בתורה ותקנו לקרות צנציאים מעניינה של פרשה והיו קורין צנציאים כ"א פסוקים כמו אילו היו קורין בתורה כ"א פסוקים ג' לכל אחד מהשבעה שקורין בתורה וגם היו מצרכין אצנציאים שבעה

צרכות כמו אילו היו קורין בתורה דהיו מצרכין שבעה ועל כן גם לאחר כך שנתצטל השמד וקורין בתורה מכל מקום תקנו שהמפטיר יהא קורא צנציאים כ"א פסוקים ויהא קורא בתורה תחלה מפני כבוד תורה שאם לא היה קורא בתורה אלא צנציא ומצרך על קריאתו יהא כבוד תורה וכבוד הנציא שזה ע"כ נריך שיהא זה שמפטיר צנציא קורא

בתורה תחלה ואח"כ צנציא דבמה שמקדים לקרוא בתורה אנו רואים דגדולה היא התורה מהנציא ולכן יצרך המפטיר ג"כ ז' צרכות כנגד ו' שקראו בתורה :

אז איה סימן נב"ז